

TAOTLUS ISIKUANDMETE TÖÖTLEMISEKS TEADUSUURINGUS

Juhindudes isikuandmete kaitse seaduse (IKS) paragrahvis 6 sätestatust palun kooskõlastada

Uuringu pealkiri	Eesti laste heaolu kontseptuaalse mudeli loomine ja selle indikaatorite väljatöötamine
------------------	--

Kas poliitika kujundamise uuring (IKS § 6 lg 5) või uuring hõlmab eriliigilisi isikuandmeid ja puudub valdkondlik eetikakomitee (IKS § 6 lg 4)	Jah
	Jah, kuid otse eetikakomiteele taotlust pole esitatud, kuna IKS § 6 lg 5 ¹ järgi ei kohaldata alates 01.10.2025 IKS § 6 lg 4 sätestatud eetikakomitee kontrollikohustust lõikes 5 nimetatud täidesaatva riigivõimu analüüsidele ja uuringutele, mis tehakse poliitika kujundamise eesmärgil.
<i>Palume eelmise kahe lahtri puhul valida üks vastavalt õiguslikule alusele, v.a olukorras, kui poliitika kujundamise uuringu puhul puudub valdkondlik eetikakomitee. Kui poliitika kujundamise uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, siis täita ka eetikakomitee otsuse lahter.</i>	
Kas isikuandmete töötleja on määranud andmekaitse spetsialisti (sh tema nimi ja kontaktandmed)?	Jah, Sotsiaalministeeriumi õigusloome- ja isikuandmete kaitse nõunik Lily Mals (andmekaitse@sm.ee)
Kas on olemas eetikakomitee otsus ¹ ? <i>Kooskõlastuse olemasolul lisada see taotlusele.</i>	Ei
Kas osa uuringust toimub andmesubjekti nõusoleku alusel? <i>Kui jah, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.</i>	Jah

1. Vastutava töötleja üldandmed²	
1.1. Vastutava töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post, telefon</i>	Sotsiaalministeerium; registrikood 70001952; Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn. Kontaktisik: Mari Sarv, mari.sarv@sm.ee , telefon: +372 5285002
1.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postindeks</i>	-

¹ IKS § 6 lg 4 - kui uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, on vajalik ka eetikakomitee kooskõlastus.

² Vastutav töötleja on uuringu läbiviija (tellija). Juhul, kui vastutav töötleja kasutab uuringu läbiviimisel teisi isikuid ja asutusi, siis on need teised isikud ja asutused volitatud töötleda.

2. Volitatud töötleja üldandmed³	
2.1.1. Volitatud töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	1. Tartu Ülikool (uuringu peamine läbiviija); registrikood 74001073; Ülikooli 18, Tartu 50090. Kontaktisik: Oliver Nahkur, oliver.nahkur@ut.ee , telefon:+372 55938064
2.1.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	Ühiskonnateaduste instituut, Lossi 36, Tartu linn, Tartumaa 51003
2.2.1. Volitatud töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	Sihtasutus Mõttekoda Praxis, registrikood 90005952, Ahtri 6A, B sissepääs, VI korrus, 10151 Tallinn; praxis@praxis.ee Kontaktisik: Hede Sinisaar, hede.sinisaar@praxis.ee , telefon:+372 56958309
2.2.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	-
2.3.1. Volitatud töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	Tervise Arengu Instituut, registrikood 70006292; Paldiski mnt 80, 10617, Tallinn; tai@tai.ee Kontaktisik: Kenn Konstabel; kenn.konstabel@tai.ee ; telefon:+372 5323 2502
2.3.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	-
2.4.1 Volitatud töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	Statistikaamet, registrikood 70000332, Tatari tn 51, 10134 Tallinn; stat@stat.ee Kontaktisik (Euromod): Rauno Temmer; rauno.temmer@stat.ee ; 625 9135
2.4.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	-

3. Mis on teadusuuringu läbiviimise õiguslik alus? <i>Nimetage õigusakt, mis annab Teile õiguse teadusuuringut läbi viia. Ei piisa viitest IKS § 6-le. Poliitikakujundamise eesmärgil läbiviidava uuringu puhul tuua välja volitusnorm, millest nähtub, et asutus on selle valdkonna eest vastutav.</i> <i>Akadeemilise uuringu korral võib see olla näiteks Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus või teadus- või arendusprojekti avamise otsus, leping vms.</i>	<p>1. Tegemist on Sotsiaalministeeriumi tellitud uurimisprojektiga, mis on kooskõlas teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 13 lõike 1 punktiga 1, mille kohaselt kõigi ministeeriumide ülesandeks on oma valitsemisalale tarviliku teadus- ja arendustegevuse ning selle finantseerimise korraldamine.</p> <p>2. Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 67 lg 1 kohaselt on Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas muuhulgas laste õiguste tagamine ja heaolu edendamine ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine.</p> <p>3. Sotsiaalministeeriumi põhimäärus § 4 seab sotsiaalministeeriumi põhiülesandeks seadustes ja teistes õigusaktides sätestatud pädevuse piires korraldus-, arendus-, planeerimis- ja järelevalvetoimingute tegemise oma valitsemisalas, lähtudes valitsemisala arengukavas esitatud ministeeriumi ja valitsemisala strateegilistest eesmärkidest ning 4. peatükis sätestatud osakondade põhiülesannetest.</p> <p>4. Sotsiaalministeeriumi põhimääruse § 17 lõike 2 punkt 3</p>
---	--

³ Volitatud töötlejate loetelu peab olema ammendav ehk kõik volitatud töötlejad peavad olema nimetatud. Kui taotluse esitaja on volitatud töötleja, peab taotlusele olema lisatud dokument, kust nähtub, et vastutav töötleja on volitatud töötlejale andnud volituse inspektsioonile taotluse esitamiseks.

	<p>sätestab, et laste ja perede osakonna põhiülesanne on edendada lapse õigusi ning kavandada ja koordineerida laste- ja perepoliitikat ja meetmeid vägivallaohvrite toetamiseks. Osakonnal on juhtiv roll laste ja perede heaolu toetavate teenuste ja hüvitiste ning lastekaitse- ja ohvriabisüsteemi kujundamisel, samuti soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise edendamisel era- ja pereelus. Sama lõike punkt 6 sätestab, et analüüsisosakonna põhiülesanne on luua eeldused ministeeriumi poliitikakujundamise protsessi teadmispõhisusele, et tagada objektiivne ülevaade tervise- ja sotsiaalvaldkonna arengust ja rakendatud või kavandatava poliitika mõjususest ning võrdlus teiste riikide olukorra ja rahvusvahelise praktikaga.</p> <p>5. Uuringuprojekt vastab teadus- ja arendustegevuse erandi tunnustele ning Sotsiaalministeerium viis uuringu teostaja leidmiseks läbi teaduskonkursi “Eesti laste heaolu kontseptuaalse mudeli loomine ja selle indikaatorite väljatöötamine”.</p> <p>6. Sotsiaalministeerium on sõlminud töövõtulepingu nr 1.1-5/2732-1 riigihangete seaduse § 11 lg 1 punkti 19 alusel teadus- ja arendusteenuse erandit kohaldades Tartu Ülikooli (töövõtja) ning Tervise Arengu Instituudi ja Sihtasutus Mõttekoda Praxisega (töövõtja partnerid).</p> <p>7. Projekt vastab teadus- ja arendusprojekti viiele põhiomadusele, mis kinnitab, et raport on (i) avalikult kättesaadav ning (ii) vastab teadus-arenduse kriteeriumitele (uudne, loominguline, ettenägematute tulemustega, süstemaatiline ja ülekantav).</p>
--	--

4. Mis on isikuandmete töötlemise eesmärk?

Kirjeldage uuringu eesmärgi ja püstitatud hüpoteese, mille saavutamiseks on vajalik isikuandmete töötlemine. Palume siin punktis selgitada kogu uuringut, mitte ainult taotluse esemeks olevat osa (näitaks ka nõusoleku alusel toimuvat uuringu osa). Kui osa uuringust toimub nõusoleku alusel, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.

Taotlus isikuandmete töötlemiseks on seotud uurimisprojektiga “Eesti laste heaolu kontseptuaalse mudeli loomine ja selle indikaatorite väljatöötamine”, mis on osa kolmeaastasest Sotsiaalministeeriumi Euroopa Sotsiaalfondi kaasrahastatud tegevusest “Valdkondade ülese laste heaolu andmepildi väljatöötamine Eestis” (2025-2027). Selle tegevuse peamine lõppeesmärk on teaduslikule heaolu kontseptsioonile tuginev, Eestile iseloomuliku, valdkondi läbiva ja tervikliku laste heaolu kajastava, ajas järjepidevalt jälgitava andmepildi kokku toomine ja ülesehitamine (Eesti laste heaolu näidikulaud). Tegevuse eesmärgi ja vajaduse kohta saab lugeda lühitutvustust Sotsiaalministeeriumi kodulehel: [Laste heaolu andmepilt | Sotsiaalministeerium](#).

Nimetatud kolmeaastase tegevuse eesmärgini – Eesti laste heaolu näidikulaua loomiseni – taotletakse jõuda läbi nelja peamise tegevussammu, millest esimene ongi käimas ja käesoleva taotluse objektiks. Tegevussammud on järgmised:

I samm: uurimisprojekt Eesti laste heaolu kontseptuaalse mudeli loomine ja selle indikaatorite väljatöötamine;

II samm: Laste heaolu puudutava andmekorje ja -turbe tagamise analüüs ja ettepanekud;

III samm: Laste heaolu andmepildi töölaua tehniliste lahenduste alternatiivide kaalumise sh nende kuluanalüüs;

IV samm: Laste heaolu näidikulaua loomine.

I sammu uurimisprojekt on tellitud Sotsiaalministeeriumi poolt Tartu Ülikoolilt (avaliku teadus- ja arendusteenuse erandi kohane konkurss, mille võitis Tartu Ülikool koostöös partneritega Tervise Arengu Instituut ja Sihtasutus Mõttekoda Praxis (vt Lisa 1 SOM ja Tartu Ülikooli leping lisadega)) ning on lähtepunktiks edasistele

kaasnevatele hanke-/uurimisprojektidele (järgnevatele tegevussammudele).

See taotlus puudutabki eelnimetatud tegevuse I sammu ehk uurimisprojekti „Eesti laste heaolu kontseptuaalse mudeli loomine ja selle indikaatorite väljatöötamine“. Sel uurimisprojektil on omakorda kolm uurimis- ja arendusülesannet (edaspidi ülesanne) (vt ka Lisa 1, lisasid 1. Töövõtja taotlus ja 2. Uuringu tehniline kirjeldus):

1. Inimese elukaart hõlmavate üldiste valdkondade üleste teadustöödele põhinevate heaolu mudelite analüüsimine ja Eestile sobiva väljatöötamine (elukaareülene üldine heaolu mudel);
2. Eesti laste valdkondade ülese heaolumudeli väljatöötamine (laste heaolumudel, mis mh kaardistab riskirühmade heaolu);
3. Eesti laste valdkondade ülese heaolumudeli andmetega sisustamine ehk alusnäitajatega täitmine ja neist lähtuvate indikaatorite väljatöötamine (st testmudeli sisustamine andmetega võimalikus ulatuses).

1. ülesande täitmiseks isiku nõusolekuta isikuandmeid ei töödelda (tuginetakse teadus- ja strateegiadokumentide analüüsile ja ekspertaruteludele), mistõttu taotluses ka ei kirjeldata elukaareülse üldise heaolu mudeli väljatöötamist. Esimese ülesande tulem on eelkõige süstematiseeritud ja teaduslikuks aluseks järgmiste ülesannete (s.o Eesti laste heaolu mudelit puudutavate) täitmiseks ning selle ülesande eesmärk on anda Eestile kohase elukaare ülese üldise heaolu mudeli näol kontekst ja koht laste heaolu modelile.

Laste heaolu mudeliga minnakse aga edasi juba sügavuti uurimisprojekti 2. ja 3. ülesande raames ning siinkohal on isikuandmete töötlemine vältimatult vajalik, kuivõrd tänase Eesti elukorralduse ja laste heaoluga kooskõlas heaolumudelit on võimalik luua vaid lapsi ja noori kaasates ja neilt sisendi korjates või tehes sekundaaranalüüsi juba kogutud detailsete lapse heaolu puudutavate andmetega, et andmestikest olulisemad näitajad välja sõeluda ja neile tuginevad indikaatorid välja töötada. Sh arvestades nii otseseid kui kaudseid lapsi puudutavaid andmeid (st ka lapse lähikonda, perekonda), mis annaks pildi nii mõju- kui kaitseteguritest ja toetaks riskis või kõrgendatud kaitset vajavate laste rühmade heaolu näitajate leidmist. Sageli jäävad just suuremat abi või tuge vajavad lapsed märkamata üldisi või keskmisi kajastavast andmepildist, kuna need grupid võivad olla marginaalsed ja väiksed ning nende uuringutesse hõlmamine on keerulisem, mistõttu ongi selle uurimisprojekti eritählepanu all ka lapsed, kelle osas on mingid riskid realiseerunud või ka need lapsed, kelle osas meil pole veel piisavalt teadmisi või andmeid, kuid kelle osas on kaitsetegurite puudulikkuse korral nende east, eripärast vm haavatavusest tingituna kõrgendatud ohud nende heaolule. Eesmärk on luua laste heaolu andmepildi jaoks uurimisprojekti raames andmemudel ja indikaatorid, mis vastaks tänase Eesti laste päris elule ja võimaldaks andmeliselt ka esitada riskikohti ja tuua esile haavatavamate või väiksemate riskirühmade heaolu puudutav. Andmekogumine haavatavas olukorras ja n.ö “nähtamatutelt” lastelt toetab sotsiaalse õigluse põhimõtte integreerimist loodavasse mudelisse. See tähendab, et loodav andmepilt ei esinda vaid “keskmist” last, vaid ka neid lapsi, kes on elus sattunud keerulistesse olukordadesse. Selleks, et osata märgata ja panustada laste heaolu edendamisse sihitult ja targalt, on vaja tugineda uuringutele, andmetele ja tõenditele. Lisaks on oluline arvesse võtta, et lapse heaolu on mõjutatud läbi erinevate tasandite (isiklik, lähikond, kogukond, ühiskond jne) ja valdkondade. Näiteks mõjutavad lapse heaolu lapse ja vanema suhe, pere majanduslik ja sotsiaalne toimetulek, lapse võimalused haridust omandada, tegeleda oma huvidega või ka otseselt last ümbritsev füüsiline keskkond: kodu, kodutänav, lasteaed/kool – turvalisus piirkonnas või kuritegevuse riskid seal jne. Ühtlasi on lapse heaolu mõjutatud ühiskonna toimesüsteemidest, näiteks milline on tervise-, sotsiaal-, haridusesüsteem või õiguskeskkond. Samuti on lapse heaolu mõjutatud üldistest hoiakutest, arengutest ühiskonnas, mistõttu on eeldatavalt vaja võrrelda ka lastega ja lasteta leibkondade hinnanguid - näitajaid. Laste heaolu terviklik andmepilt ei saa seega kajastada ainult nt tervise-, hariduse- või sotsiaalnäitajaid, vaid peab olema kõiki valdkondi ja tasandeid läbiv, mistõttu erinevate valdkondlike registrite statistiliste andmete ja mitme laiapõhjalise uuringu andmestiku kasutamine laste heaolu mudeli loomisse on vajalik tasakaalustatud ja valdkondiläbiva mudeli loomiseks. Andmete seoseid ja heaolu indikaatoreid saab leida detailsete andmete analüüsimise kaudu (sageli isiku või leibkonnatasandini ulatuvate andmete põhjal, nt peremudel, pereliikmete tervis, leibkonna sissetulek, haridus jne) ning heaolu näitajate erisust ja muutust on vajalik võrrelda vähemalt kohaliku omavalitsuse tasandil, sest omavalitsus on n.ö riigi poolt inimese heaolu mõjutav lähim ja vahetum üksus. Riigisisest inimeste heaolu toetamist ei aita sihitada ja edendada ainult üldistatud keskmised, riigiülesed näitajad – iga omavalitsus ja selle piirkonna laste heaolu kujundajad vajavad oma piirkonna spetsiifilist teadmist, et osata suunata ressursse just õigesse valdkonda ja teemasse ning ennetada või leevendada võimalikke riske (nt kas piirkonnas on ja millised liikumisvõimalused lastele, hea ja turvaline koolitee, piisavalt vabaajaruumi/-võimalusi, haridusvõimusi ja huvitegevus kättesaadav või kui millestki on vajaka, siis mille tõttu, kas nt nende kauguse, kalliduse vm tõttu jne; kui head on piirkonna laste tervisenäitajad või tervisekaitse tegurite tase, milliseid puudusi tunnetavad lapsed sh kas see on erinev piirkonnas

võrreldes teiste Eesti piirkondadega jne). Omavalitsuse tasandini ulatuv laste heaolu andmepilt saab toetada nii riigiülest kui kohaliku omavalitsuse poliitikat ja otsuseid, niisamuti saab piirkondlik pilt paremini toetada laste ja noortega tegelevate asutuste ning organisatsioonide tegevust, kes andmetele tuginedes saavad vahetult laste elukeskkonda igapäevaselt mõjutada teadlikumalt ja laste heaolu vajadustele vastavamalt.

5. Selgitage, miks on isikut tuvastamist võimaldavate andmete töötlemine vältimatult vajalik uuringu eesmärgi saavutamiseks.

Isikuandmete töötlemine on vajalik uurimisprojekti “Eesti laste heaolu kontseptuaalse mudeli loomine ja selle indikaatorite väljatöötamine” 2. ja 3. ülesande raames (vt eelmises osas 4. toodud uurimis- ja arendusülesandeid). Uurimisprojekti jaoks kasutatakse isikuandmeid võimalikult minimaalselt, sh kasutatakse juba pseudonüümitud andmeid. Andmeid kogutakse isiku nõusolekul (lapsevanemalt ja lastelt (1)) ning kasutatakse sekundaarselt varasemalt uuringute ja riiklike statistikatööde raames kogutud andmeid (2). Seega isikuandmeid või pseudonüümitud detailseid andmeid töödeldakse kahel peamisel viisil:

1. Andmekogumine Eesti lastelt: „Heaolu Eesti laste käsitluses“ – toimub lapsevanema ja lapse eelneva nõusoleku alusel lapsi arvestaval viisil kasutades loovmeetodit (loovtöö ja grüpiintervjuu kombinatsioon). Lastelt kogutakse nende arvamus ja vaateid laste heaolu osas. Kogutavaid andmeid kasutatakse uuringus ainult üldistatud kujul, eelkõige sisendina, mis näitajad saaksid kajastada erinevate laste heaolu parimal viisil. Taotlusele on lisatud uuringu kavand (Lisa 2 Heaolu Eesti laste käsitluses läbiviimise kavand) ja nõusoleku vormide kavandid (Lisa 3 Informeeritud nõusolekuvorm lapsevanemale ja Lisa 4 Informeeritud nõusolekuvorm lapsele).

Laste heaolu Eestis on varasemalt uuritud nii kvantitatiivseid kui kvalitatiivseid meetodeid kasutades (nt PISA, Koolirahulolu- uuring, HBSC, ISCWeB, Laste vaimse tervise uuring, Lapse õiguste ja vanemluse uuring), kuid ühelt poolt need ei kajasta enamasti laste heaolu valdkondade üleselt ja teisalt pole ka piisavalt süvitsi neis kaardistatud nende laste heaolu sh heaolu erisusi, kes jäävad oma ea või eripärade tõttu tavapärasest andmekogumisest kõrvale või ei ole tulemuste esituses (statistikas) piisavalt esindatud ehk nende laste osas sageli pole uurimistulemused esitatud. Taotluse aluseks oleva uuringuprojekti käigus kogutakse sisulist heaolu tunnetuslikku infot vahetult just nendelt lastelt, kelle osas on mingid riskid, kas realiseerunud (nt õigusrikkumise taustaga lapsed, asendushooldusel lapsed) või ka need lapsed, kelle osas meil pole piisavalt teadmisi või andmeid, kuid kelle osas on kaitsetegurite puudulikkuse korral nende east vm eripärast tingituna kõrgendatud ohud heaolule (nt väikelapsed, erivajadustega lapsed). Kuna nende laste heaolu võimalike eripärade või mõjutegurite kohta ei ole piisavalt infot ka suuremate uuringute tulemustes. Andmete kogumine lastelt neid puudutava heaolu osas on vajalik, et loodav Eesti laste heaolu mudel kajastaks võimalikult laialdaselt ja mitmekülgsest kõigi Eesti laste heaolu sh suuremas riskis või muidu andmetes ja uuringutes vähe kajastatud laste osas.

2. Varasemalt riiklike statistikatööde raames kogutud andmete analüüsimine – Statistikaameti kaudu taotletakse ligipääsu konfidentsiaalsete andmete kasutamiseks teaduslikel eesmärkidel **EUROMOD**-i maksude- ja toetuste mikrosimulatsioonimudeli, **Eesti sotsiaaluuringu** (ESU), **Eesti tööjõu-uuringu** (ETU) ja **Kultuuris osalemise uuringu** (KOU) andmetike kasutamiseks. Andmed on küll juba varasemalt pseudonüümitud, kuid detailsed ja Statistikaameti taotluse menetlemise ja andmete kasutamise tingimustes on toodud välja, et taotluse esitajal on olemas nende andmetike kasutamiseks Andmekaitse Inspektsiooni luba. Riikliku statistikatööde programmi raames kogutud või loodud andmete analüüsimine on vajalik Eesti laste heaolu mudeli ja testversiooni loomiseks (sh indikaatorite väljatöötamiseks ja valideerimiseks), mis vastaks võimalikult hästi tänase Eesti eluolule, hõlmaks erinevaid valdkondi ja oleks võimalusel KOV tasandini ulatuv. Testmudel ei saa olema avalikult kättesaadav, vaid on eeltöök Sotsiaalministeeriumi tegevuse (Valdkondade ülese laste heaolu andmepildi väljatöötamine Eestis 20250–2027) raames loodavale laste heaolu andmepildile. Testmudel annab mh sisendi, milliseid andmeid ja näitajaid oleks järgmises etapis vajalik kättesaadavaks teha ja aitab kujundada sellest tulenevalt ka vajaliku õigusraamistiku ja andmete turvalised kasutamiskiisid. Seejuures hõlmab testmudel väljatöötatud indikaatoreid ja nende arvulisi väärtusi, kuid mitte analüüsis kasutatud detailandmeid. Seega andmeid on vaja analüüsida, et töötada välja lapse heaolu kirjeldamiseks sobivaid indikaatoreid, analüüsida erinevate dimensioonide ja

valdkondadevahelisi statistilisi seoseid. Seejuures on vaja analüüsida nii lastega kui lasteta leibkondade näitajaid, et hinnata seost elukaare ülese heaolu kontseptsiooniga ja selekteerida välja just lapsea heaolu enam puudutav. Valmiv testmudel ise ei sisalda üksikandmeid, vaid väljatöötatud indikaatoreid ja nendega seotud näitajaid, nt analüüsitakse statistikaameti andmetes leibkonna sissetulekuid ja leitakse sobiv indikaator, mis iseloomustab laste majanduslikku toimetulekut/vaesust. Sel juhul esitatakse heaolu testmudelis väljatöötatud majandusliku toimetuleku kirjeldamiseks sobiv indikaator (nt vaesuses olevate laste arv/osakaal) ning selle arvuline/protsentuaalne tase ja/või muutus aja jooksul, samas kui indikaatori väljatöötamiseks analüüsitud detailseid alusandmeid sissetulekuliikide vm lõikes mudelis ei esitata.

Riikliku statistikaprogrammi kuuluv **EUROMODi** maksude- ja toetuste mikrosimulatsioonimudel põhineb registriandmetel. Euromodi maksude- ja toetuste mikrosimulatsioonimudeli andmestike alusel on võimalik hinnata lapse heaolu nii majandusliku heaolu mõistes kui ka kirjeldada lapse leibkonda ja profiili: eri vanuses laste jaotus leibkonnatüüpide (nt üksikvanem, üksik pensionär jne), nii lapse vanemate kui leibkonna kogusissetuleku, sotsiaalmajandusliku seisundi (töötav, töötu, mitteaktiivne) jm lõikes ning hinnata laste vaesust ja sissetuleku ebavõrdsust (sh puudega laste seas). Kuivõrd uuringuprojekti eesmärgiks on testida näitajate olemasolu ja sobivust, siis on vajalik hinnata ka aegrea loomise võimalust ja väljatöötatavate indikaatorite asjakohasust ja tundlikkust. Sellest tulenevalt kasutatakse kolme viimase aasta EUROMODi mudeli andmestikke (2022–2024). EUROMODi registripõhine sisendandmestik on ainus andmestik, kus on esitatud ühtselt koos kõik sissetulekute, toetuste, hüvitiste või maksudega seotud andmed. Kui kasutada mõnda muud andmestikku või luua uuringuprojekti tarbeks uus andmestik, läheks analüüsi läbiviimine väga kulukaks nii rahalises kui ajalisel mõttes, kuna oleks vajalik sarnane andmestik nullist üles ehitada, mis omakorda tähendaks suurt ajakulu nii andmestiku koostamisele kui valideerimisele. Lisaks oleks selline tegevus dubleeriv, arvestades, et analüüsi vajadustele vastav andmestik on juba olemas. Ka isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduspunkt 157 rõhutab, et registritest saadava teabe sidumise teel võivad teadlased saada uusi väärtuslikke teadmisi. Lisaks, registrite alusel saadud uuringutulemused annavad usaldusväärseid ja kvaliteetseid teadmisi, mis võivad olla aluseks teadmispõhise poliitika sõnastamisele ja rakendamisele, parandada paljude inimeste elukvaliteeti ja suurendada sotsiaalteenuste tõhusust. Seega teenib projekti raames toimuv registriandmete töötlemine ka laiemat eesmärki, milleks on Eesti inimeste vajadusele vastavate poliitikameetmete väljatöötamine ja heaolu suurendamine.

EUROMODi mudeli andmestiku kasutamine on otstarbekas mitmel põhjusel:

3. Andmestik on juba pseodonüümitud ning selle võti on ainult Statistikaametil. Alternatiivsed andmeallikad, kus oleks kättesaadav selline andmekoosseis, puuduvad ja seda tuleks hakata koostama, mis oleks kõigile osapooltele sh registripidajatele väga ajamahukas ja olemasolevat dubleeriv protsess.
4. Statistikaameti registripõhine andmestik võimaldab hinnata ka detailsemalt heaolu sihtrühmade lõikes, mis omakorda panustab analüüsi täpsusele. Sealhulgas võimaldab see vaadelda ka haavatavate ja majanduslikult ebasoodsamas olukorras olevate laste ja nende leibkondade heaolu, kuid ka võrrelda laste ja lasteta leibkondade olukorda ja heaolu dimensioonide seoseid.
5. EUROMODi registripõhise andmestiku tunnuste koosseisu ei ole võimalik muuta, kuna kõikide tunnuste olemasolu andmestikus on vajalik mudeli jooksutamiseks ning kõigi sotsiaalmajanduslike tegurite arvesse võtmiseks. Vastasel juhul on analüüsi tulemused ebatäpsemad, kuna arvutustest jäetakse välja osa Eestis pakutatavatest toetustest/hüvitistest.

Uuringuprojektis kasutatav EUROMODi mudeli andmekoosseis on esitatud lisa 5 (Lisa 5: EUROMODi andmepäringu kirjeldus).

Isiku- ja leibkonnauuringute andmetest kasutatakse nii Statistikaameti **Eesti Sotsiaaluuringu** (ESU) 2020–2025 (sh longituudsed tunnused, laste materiaalse ilmajäetuse näitajad) (Lisa 6 ESU andmepäringu kirjeldus), **Eesti Tööjõu-uuringu** (ETU) 2019–2025 (sh noorte töötamine, lapse vanemate töötamise, töötuse, hoolduskoormuse jm) (Lisa 7 ETU andmepäringu kirjeldus) ning **Kultuuris osalemise uuringu** 2017. a, 2019. a ja 2023. a andmeid (sh eri kultuurivaldkondades osalemine, abivahendite kasutamine kultuuris osalemisel, takistused jne) (Lisa 8 KOU andmepäringu kirjeldus). Islandi kogemuse näitel koostatud ettepanekud (Nahkur, 2024) valdkondade ülese laste heaolu näidikulaua väljatöötamiseks Eestis hõlmavad erinevaid näitajaid, mille allikateks on ka nimetatud uuringud. Samas ei ole nende uuringute andmeid statistikaameti avalikus andmebaasis lapse heaolust lähtuvalt avaldatud. Statistikaameti uuringute kasutamisel on arvestatud, et lapse heaolu hinnatakse nii lapsest lähtuvalt (laps kui vaatlusühik) kui tema leibkonna hinnangute ja leibkonna heaolu kirjeldatavate näitajate järgi. Lapse heaolu mudeli esialgse nägemuse järgi koosneb heaolu erinevatest dimensioonidest: perekond, kogukond, ühiskond jne ja

erinevatest valdkondadest: töö, tervis, turvalisus, haridus jne. Seetõttu on oluline analüüsida, kuivõrd nende kasutatavate uuringute andmed võimaldaksid hinnata nii erinevate dimensioonide, kui teemavaldkondade näitajaid lapsest lähtuvalt ja lapse-keskselt (täiskasvanu ütleb lapse kohta).

Erinevalt EUROMODist hõlmavad kaasatud isiku- ja leibkonnauuringute andmed enesehinnangul põhinevaid andmeid nt tegevuspiirangute olemasolu, hinnang majanduslikule toimetulekule, materiaalsele elamistingimusele, töötusele, teenuste kasutamisele, mistõttu on need subjektiivse heaolu tunnetuse kajastusena oluliseks lisaväärtuseks. Ka võimaldab nii ESU kui ETU analüüsida näitajaid sama metoodika alusel, mida on kasutatud nii EL Sotsiaalsamba tegevuskava kui Eesti Heaolu arengukavas 2023–2030 esitatud suhtelise vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamise, kuid ka teiste eesmärkide hindamisel. ESU uuringut viiakse läbi tagasiulatuvalt ehk ESU 2020–2025 andmed sisaldavad sissetulekuid aastate 2019–2024 kohta (ESU 2025 uuringuandmete kasutamisel on arvestatud, et need saavad teadlaste keskkonnas kättesaadavaks 2026.a mais). Samas on tegemist longituudse uuringuga ehk üks isik osaleb uuringus neljal järjestikusel aastal ning see võimaldab (piisaval arvul vaatluste korral) hinnata laste püsivaesust või muude näitajate kestust. ESU 2020–2025 (sh longituudsete tunnuste), ETU 2019–2025 ja Kultuuris osalemise uuringu (KOU) andmete kasutamine võimaldab seega analüüsida neid aspekte, mida ei ole võimalik teostada EUROMODi kasutamisega, sest viimane ei hõlma enesehinnangulisi küsimusi ega nt osalemist kultuuritegevustes. Sarnaselt EUROMODile on oluline lapse heaolu dimensioonide ja näitajate statistiliste seoste leidmisel võtta arvesse elanikkonna hinnanguid tervikuna, sh arvestada erinevusi lasteta ja lastega leibkondade hinnangutes ja arengutes. Uuringuprojektis kasutatavate ESU, ETU ja KOU andmetike kirjeldused on lisades 6–8.

Kuigi selle uurimisprojekti tulemiks ei ole veel päris Eesti laste heaolu näidikulaud (vt eespoolt 4. osas tegevussamme), vaid testmudel, siis uurimisprojekti tulem peab olema praktilise väljundi võimalikkusega – selle alusel peab olema võimalik välja arendada päriselt laste heaolu kajastav näidikulaud ja vastavad indikaatorid. Sellist tulemit saab luua kasutades detailseid varasemalt kogutud andmeid (üldiste või juba sünteesitud andmete pealt ei saa tuletada tegelikke mõjutegureid ja välja töötada toimivaid laste heaolu kajastavaid indikaatoreid).

Uurimisprojekti jaoks kasutatavaid isikuandmeid töödeldakse eraldiseisvalt ehk isikuandmeid, mis kogutakse lastelt ja erinevaid andmeid, mida kasutatakse Statistikaameti kaudu, ei seostata omavahel ja tegelikult neid ka ei saaks seostada (lastelt kogutud andmed pseudonüümitakse võimalikult koheselt ja riiklike statistikatööde raames kogutud erinevad andmed ei ole ka isikustatud). Seos saab olla vaid üldistatud sisuteema kaudu, et nt kui lastelt kogutud heaolu nägemus tõstatab mõne olulise näitaja või mõjuteguri, siis sellise seose või seoste kehtivust saab Statistikaameti andmetest analüüsida kui neis sisaldub vastavaid andmeid.

6. Selgitage ülekaaluka huvi olemasolu.

Uurimisprojekt on osa Sotsiaalministeeriumi tegevusest „Valdkondade ülese laste heaolu indikaatorite väljatöötamine Eestis 2025–2027“, mida kaasrahastab Euroopa Liit (2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondidest rahastatud toetuse andmise tingimused (TAT) “Laste ja perede toetamine”).

Projekt on seotud Laste ja perede programmiga 2024–2027⁴, mille kohaselt arendatakse valdkondade ülese laste ja perede heaolu puudutava teabe kogumist ja avaldamist, sealhulgas panustatakse lapsest lähtuvate andmete nähtavale toomisse peavoolustatistikas. Samuti panustab käesolev projekt Tervist toetavate valikute programmi 2025–2028⁵, mille töösuundade seas on laste ja noorte vaimse tervise probleemide ennetamine ja varajane märkamine ning inimeste vaimse tervise ja seda mõjutavate tegurite seire ja avaldamine.

Kuigi laste heaolu mõõtmise ja selleks mõõdikute väljatöötamisega on tegeletud Eestis ka varem, siis seni ei ole veel välja töötatud konkreetset teaduslikule ja ekspertteadmisele tuginevat Eestile omast laste heaolu mudelit. Selline mudel peaks kajastama laste heaolu järjepidevalt ja terviklikult, tuginedes andmetele ja olles valdkondade üleselt tasakaalustatud, sh võimalikult kohaliku tasandini ulatuv. Sageli jäävad ka suuremat abi või tuge vajavad lapsed märkamata üldisi või keskmisi kajastavast andmepildist, kuna need grupid võivad olla marginaalsed ning nende uuringutesse hõlmamine on keerulisem – laste heaolu andmepidi projekt taotleb ka riskis laste heaolu kajastust ja võimalikke ennetuslike näitajate kajastamist, milleks käesoleva taotluse aluseks olev uurimisprojekt

⁴ <https://www.sm.ee/sites/default/files/documents/2025-01/Laste%20ja%20perede%20programm%202025-2028.pdf>

⁵ <https://www.sm.ee/sites/default/files/documents/2025-01/Tervist%20toetavate%20valikute%20programm%202025-2028.pdf>

annab lähtekoha.

Vajadust valdkondadeüleselt laste heaolu andmeid koondada on rõhutatud nii kohalikul kui rahvusvahelisel tasandil. Nt WHO-UNICEF-Lancet komisjon on soovitanud riikidel arendada kasutajasõbralikke laste heaolu näidikulaudu, mis muuhulgas võimaldaks seirata ebasoodsamas olukorras laste heaolu.⁶ Sotsiaalministeeriumi eestvõttel on valdkondade ülene ekspertide rühm tutvunud 2024.aastal Islandil loodud süsteemiga (sh näidikulaua loomise protsess) eesmärgiga hinnata Islandi praktika rakendatavust laste heaolu eri valdkondades ka Eestis.⁷ Kogutud on rikkalik valdkondade põhine materjal, mis on küll oluliseks eeltööks laste ühtse ja dünaamilise näidikulaua loomiseks, kuid senini on puudunud selleks vajalik valdkondade ülene teaduspõhine Eesti laste heaolu kontseptuaalne mõõtemudel, mille väljatöötamise vajadusele on viidanud ka ÜRO laste õiguste komitee.

Laste heaolu kajastavate valdkondade üleste andmete nähtavaks tegemine aitab kaasa, et eri tasandite ja -valdkondade otsustes ja mõjuhindangutes arvestatakse läbivamalt kõigi laste heaoluga. [Laste Õiguste Konventsiooni](#)⁸ alusel vajavad rasketes tingimustes kasvavad lapsed erilist tähelepanu. [Euroopa Liidu Sotsiaalõiguste Sammas](#)⁹ näeb ette, et liikmesriikidel tuleb tagada ühiskonna kõige haavatavamaid kaitsev sotsiaalkaitse süsteem. Riskirühmade kaardistus ja nähtavaks tegemine laste heaolu andmetes on oluline eeltingimus, et pakkuda lastele õigeaegset ja vajadusepõhist tuge. Kokkuvõttes võimaldab valdkondade ülene laste heaolu andmepilt, mis kajastab nii kõigi laste kui riskis laste heaolu, sihitatumalt ja säästlikumalt ressursse suunata nii ennetusse kui ka tõhusate ja toetavate meetmete väljatöötamiseks.

7. Selgitage, kuidas tagate, et isikuandmete töötlemine ei kahjusta ülemääraselt andmesubjekti õigusi ega muuda tema kohustuste mahtu.

Vajadusel loetleda täiendavaid kaitsemeetmeid privaatsuse riive vähendamiseks.

Käesolev uurimisprojekti jaoks kasutatakse isikuandmeid võimalikult minimaalselt, sh kasutatakse juba pseudonüümitud andmeid.

Eelkõige on andmekogumisel lastelt: „Heaolu Eesti laste käsitluses“ läbiviimiseks isikutelt (lastelt ja lapse vanemalt või eestkostjalt) nõusoleku võtmisel otsene seos isikuandmetega, kuid see seos kustutatakse niipea kui see võimalik ning kogutavad andmed (laste arvamused ja loovtööd) pseudonüümitakse esimesel võimalusel ning andmete analüüs toimub juba pseudonüümitud andmetega, isikuga tagasi sidumist võimaldavat võtit ei looda.

Lisaks kasutatakse riikliku statistikatööde programmi raames kogutud andmeid (EUROMOD, ESU, ETU, KOU), mis on Statistikaameti poolt juba varasemalt pseudonüümitud. Neid andmeid kasutatakse selles ulatuses, mis on vajaliku uuringuprojekti eesmärkide ja ülesande täitmiseks. Nendele andmetele ligipääs on võimalik ainult pärast Statistikaametiga lepingu sõlmimist ning neid analüüsitakse vaid Statistikaameti teadlaste keskkonnas uuringuprojekti tiimiliikmete poolt.

Kõik analüüsi tulemused avaldatakse vaid üldistatud kujul ning arvestades statistilise konfidentsiaalsuse põhimõtteid. Uuring ei kahjusta andmesubjektide õiguseid ega muuda nende kohustuste mahtu.

1. Andmekogumine lastelt (“Heaolu Eesti laste käsitluses”)

Lähtume vastutustundliku andmetöötluse põhimõtetest (seaduslikkus ja läbipaistvus minimaalsus, eesmärgipärasus, õigsus, säilitamise piirang, usaldusväärsus ja konfidentsiaalsus, vastutus). Andmesubjektide poole pöördatakse uuringu eesmärgi täitmiseks minimaalsel määral, et koguda andmeid nendes uurimusküsimustes, millele ei ole võimalik varasemate uuringute, registriandmete ja riikliku statistika raames kogutud andmete töötlemisega vastata. Peale AKI nõusoleku saamist kontakteerume laste leidmiseks valimisse lasteasutuste ja organisatsioonidega esmalt e-kirja teel ning edastame asutuse kontaktide kaudu lapsevanematele ja lastele intervjuudes osalemise kutse ja nõusolekuvormi. Osalemine on vabatahtlik ja põhineb vanema ja lapse nõusolekul (värbamisprotsessi täpsem kirjeldus lisas 2). Osalejatel on võimalus nõusolek tagasi võtta nii intervjuudele eelnevalt, kui nende toimumise ajal.

⁶ Clark, H., Coll-Seck, A. M., Banerjee, A., Peterson, S., Dalglish, S. L., Ameratunga, S., Balabanova, D., Bhan, M. K., Bhutta, Z. A., Borrazzo, J., Claeson, M., Doherty, T., El-Jardali, F., George, A. S., Gichaga, A., Gram, L., Hipgrave, D. B.; Kwamie, A., Meng, Q., ... ja Costello, A. (2020). A future for the world's children? A WHO–UNICEF–Lancet Commission. *The Lancet*, 395(10224), 605-658.

⁷ Nahkur, O. (2024). Ettepanekud valdkondade ülese laste heaolu näidikulaua väljatöötamiseks Eestis Islandi kogemuse näitel. Sotsiaalministeerium.

⁸ <https://www.riigiteataja.ee/akt/24016>

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52017DC0250>

Andmete kogumise järgselt nõusolekut tagasi võtta ei pruugi olla enam võimalik, kuivõrd kõik kogutud andmed pseudonüümitakse ja tagasipööratavat võtit ei looda. Intervjuude transkribeerimise, märkmete ja loovtööde pseudonüümimise järel konkreetse lapsega kogutud andmete kokku viimine pole enam võimalik. Uuringu tulemusi esitatakse üldistatud kujul või kui tuuakse näiteid intervjuudest või loovtöödest, siis viisil, mis ei võimalda isikute tuvastamist, et kaitsta iga lapse identiteeti. Sealhulgas ei avalikustata tulemustes asutuste täpseid nimetusi, kus andmekogumist läbi viidi vm detaile, mis võiks isikule vihjata. Tulemuste esitustest (sh tsitaatidest, loovtöödest) eemaldatakse isiku tuvastamist võimaldav informatsioon. Otseseid sikuandmeid sisaldavad nõusolekulehed kustutatakse hiljemalt 3 kuu pärast intervjuude läbiviimist (olenevalt tegevuste algusajast orineteeruvalt 2026.a II kv lõpus) ja neid hoitakse hävitamiseni Tartu Ülikooli turvatud võrgukettal, millele on ligipääs ainult vastutaval uurijal. Pärast nõusolekulehtede hävitamist ei ole enam võimalik lastelt kogutud andmeid kokku viia konkreetse isikuga (vt täpsemalt lisa 2 Heaolu Eesti laste käsitluses läbiviimise kavand).

2. Varasemalt riiklike statistikatööde raames kogutud andmete analüüsimine.

Kasutame uuringuprojekti juba varasemalt riikliku statistikatöö raames¹⁰ kogutud andmeid (sh registripidajatelt) ning nende andmete osas ei pöördata andmesubjektide poole eraldi andmete kogumiseks ning andmesubjektidel ei teki täiendavaid kohustusi. Lisaks on need andmed varasemalt pseudonüümitud. Seega kasutame juba kogutud andmeid selleks, et võimalik isikuandmete töötlemisega kaasnev riive oleks minimaalne. Andmetöötaja lähtub andmete töötlemisel isikuandmete töötaja üldjuhendis toodud andmete töötlemise põhimõtetest. Isikuandmete töötlemine ei kahjusta andmesubjektide õigusi ega muuda nende kohustuste mahtu, kuna kõik uuringuprojekti lõpptulemused avaldatakse üldistatud kujul, st tagades, et üksikisikuid ei ole võimalik tuvastada (uuringuprojekti lõpptulemuseks on teaduslik üldistus). Andmete liikumine uuringus on kavandatud nii, et oleks võimalikult lühike andmete liikumise tee ja andmeid töötleks minimaalselt vajalik hulk inimesi. Uuringu raames kasutame EUROMODi, ESU, ETU ja KOU andmeid sel määral ja selle kohta, mis on vajalik uuringu eesmärkide täitmiseks ja uurimisülesannete täitmiseks ning see ühtib eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõtetega (isikuandmete kaitse üldmääruse art 5 (1) b) ja c)). Uuringuprojekti ei ühendate analüüsis kasutatavate eri allikate andmeid (nt ei ühendata EUROMODi ja ESU andmestikke; ei ühendata eelnevas punktis kirjeldatud lastelt kogutavaid andmeid varasemalt riikliku statistika kogutud andmetega).

EUROMODi maksude- ja toetuste mikrosimulatsioonimudeli sisendandmetena kasutatavaid registriandmeid haldab ja väljastab Statistikaamet. Andmete ühendamine on juba EUROMODi arendustegevuse käigus Statistikaameti poolt tehtud ning ei vaja täiendavaid päringuid. EUROMOD andmestik on juba varasemalt kokku pandud riikliku statistikatööde programmi raames (statistikatöö avaliku huvi esindajad on Rahandusministeerium ja Sotsiaalministeerium). Uuringu raames kasutame EUROMODi sel määral ja selle kohta, mis on vajalik uuringu eesmärkide täitmiseks ja uurimisülesannete täitmiseks. Uuringu raames kasutatav EUROMODi andmekoosseis on kirjeldatud lisa 4. EUROMODi andmeanalüüsi viivad läbi andmete ja EUROMODiga varasemalt kokku puutunud volitatud töötlejad. Näiteks kuuluvad Praxisest Merilen Laurimäe ja Hede Sinisaar EUROMODi Eesti osamudeli iga-aastase arendamise meeskonda (EU-SILC põhised andmed). Samuti on Merilen Laurimäe konsultandina panustanud EUROMODi registripõhise sisendandmestiku koostamise juures ning aidanud Statistikaametil kontrollida andmete valiidsust ning võimalikke puudujääke. Tänu sellele on volitatud töötlejad juba tuttavad nii andmestiku kui mudeli eripäradega, võimalike puudustega, aga ka andmete konfidentsiaalsuse tingimuste ja nõuetega. Lisaks on nad varasemalt osalenud paljudes uurimisprojektides, kus on kasutatud registriandmeid nii terve rahvastiku kui ka erinevate sihtrühmade kohta. Nimetatud meetmed toetavad uuringu õigeaegset läbiviimist ja uuringu eesmärkide saavutamist.

Statistikaameti Eesti Sotsiaaluuringu (ESU), Eesti Tööjõu-uuringu (ETU) ja Kultuuris osalemise uuringu (KOU) mikroandmeid haldab ja väljastab Statistikaamet. Andmete pseudonüümiseerimine on juba Statistikaameti poolt tehtud riikliku statistikatööde programmi raames ning ei vaja täiendavaid päringuid (statistikatöö avaliku huvi esindajad on Sotsiaalministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Kultuuriministeerium. Nii ESU, ETU kui KOU [küsimustikud](#) ja [metaandmed](#) (sh uuringu metoodika) on kirjeldatud Statistikaameti lehel. Uuringu raames kasutame ESU, ETU ja KOU andmestikke sel määral ja selle kohta, mis on vajalik uuringu eesmärkide täitmiseks ja uurimisülesannete täitmiseks. Lisa 5 on kirjeldatud uuringu raames kasutatava ESU andmepäringu koosseis (muutujate kirjeldus, mis hõlmab ESU metoodikast tulenevalt leibkonna, liikmete ja isiku küsimustiku tunnuste kirjeldusi, longituudseid tunnuseid). Volitatud töötlejatele tehakse ESU andmed kättesaadavaks sarnaselt

¹⁰ Kinnitatud statistikatööd on leitavad ka siit: <https://www.riigiteataja.ee/akt/323122023004>

Euromod andmestiku juures kirjeldatud protsessiga. ESU andmeanalüüsi viivad läbi andmetega varasemalt kokku puutunud volitatud töötajad. Näiteks nii Merilen Laurimäe kui Hede Sinisaar on ka varasemates uuringutes, sh EUROMODi arendamisel ESU andmeid kasutanud (ESU on osa Euroopa Liidu riikides läbiviidavast EU-SILC uuringust, mille andmed on sisendiks EL riikide EUROMODile. Samuti ESU andmete analüüsil põhinev (sh tervisega seotud toetuste mõju hindamine ja puuetega inimeste vaesuse analüüsimine) ka Hede Sinisaare doktoritöö. Lisas 6 on kirjeldatud uuringu raames kasutatava ETU andmepäringu koosseis ning lisas 7 on kirjeldatud uuringu raames kasutatava KOU andmepäringu koosseis. Sarnaselt ESU-le omavad uuringu läbiviijad varasemat kogemust ETU ja KOU andmestike analüüsimisega. Kokkuvõttes on volitatud töötajad juba tuttavad nii Statistikaameti uuringute ja EUROMOD mudeli andmestikega kui nende võimalike puudustega, aga ka andmete konfidentsiaalsuse tingimuste ja nõuetega. Nii EUROMODi kui ESU, ETU, KOU andmestikele ligipääs ja analüüs on võimalik ainult pärast Statistikaametiga lepingu sõlmimist Statistikaameti teadlaste keskkonnas ning pärast kasutajate kahekordset autentimist (vt täpsem kirjeldus punkt 8).

Info kõigi sotsiaalministeeriumi poolt läbiviidavate uuringute ja analüüside kohta avaldatakse [ministeeriumi lehel](#). Lehte ja sellel kajastuvat infot hoitakse ajakohasena. Inimestel on võimalik lehel tutvuda uuringute ja analüüside eesmärkide, andmekoosseisude ja analüüsi kokkuvõtliku teabega.

8. Kuidas toimub andmete edastamine isikuandmete allikalt teadusuuringu läbiviijani? Sealhulgas palume välja tuua milliseid töötlussüsteeme ja/või keskkondi (sh pilveteenus) isikuandmete (sh pseudonüümitud) töötlemiseks kasutatakse ning millises riigis l1 asuvad töötlussüsteemide/pilveteenuse pakkuja serverid.

1. Andmekogumine lastelt (“Heaolu Eesti laste käsitlustes”, detailsem kirjeldus lisa 2)

Otseseid isikuandmeid sisaldavad nõusolekulehed. **Laste nõusolekulehti** kogub uuringu vastutav isik paberkandjal. Uuringu vastutav isik hoiab neid lukustatud kapis, skaneerib PDF-iks ja säilitab Tartu Ülikooli turvaserveris (asuvad Eestis). Paberoriginaalid hävitatakse pärast skaneerimist. **Vanema/eestkostja nõusolekud** kogutakse elektrooniliselt (digitaalselt allkirjastatud fail või skaneeritud allkirjastatud PDF). Täitmata kujul nõusoleku vorm edastatakse vanemale asutuse kontaktisiku kaudu. Allkirjastatud ja täidetud nõusolekulehe saab vanem edastada uurijale e-posti teel ja see salvestatakse Tartu Ülikooli turvaserverisse. Vanemal on võimalik täita nõusolekuvorm ka paberikandjal ja edastada see uurijale, mis sel juhul skaneeritakse ja säilitatakse samadel põhimõtetel nagu laste omad. Paberoriginaalid hävitatakse pärast skaneerimist. Nii laste kui vanemate skaneeritud nõusolekulehed kustutatakse ka TÜ serverist peale andmekorje läbiviimist hiljemalt 3 kuud pärast intervjuude toimumist (olenevalt tegevuste algusajast orienteeruvalt 2026. a II kv lõpus). Ligipääs nõusolekulehtedele on ainult uuringumeeskonna vastutaval liikmel (Kristi Asseril). Lapsevanemate ja laste uuringus osalemise nõusolekulehti ei edastata tellijale ega kolmandatele isikutele (sh lasteasutuse töötajatele).

Uurija salvestab kohtumisel ehk grüpiintervjuul ka laste arvamused ja mõtted (vanema ja lapse nõusolekul), salvestised kustutatakse kohe pärast intervjuude transkribeerimist (kuni transkribeerimiseni salvestised ja pärast transkriptsioonid säilitatakse Tartu Ülikooli turvaserveris). Transkriptsioonides kasutatakse lapse pseudonüümi (vt täpsemalt lisa 2), mille kaudu otsene seos konkreetse lapsega kaob. Kohtumisel teevad lapsed ka loovtöid, mis samuti tähistatakse kohe pseudokoodiga ja seega ei ole hiljem ka enam loovtööd kokku viidavad konkreetse lapsega. Uuringu vastutav isik hoiab loovtöid lukustatud kapis kuni need skaneeritakse PDF-ina ja säilitatakse Tartu Ülikooli turvaserveris, paberoriginaalid hävitatakse. Lisaks teeb uurija märkmeid kohtumise kohta, mis tehakse üldisena või kui on vajadus isikuga seonduvate märkmete järgi, siis need tehakse kohe pseudonüümituna või pseudonüümitakse kohe pärast peale toimumist - säilitamiseks Tartu Ülikooli turvaserveris. Seega uuritavatelt kogutud andmed, mis analüüsimisel kasutatakse (loovtööd ja grüpiintervjuu transkriptsioonid, uurija märkmed), analüüsitakse kõiki pseudonüümituna ja tulemusi esitatakse vaid üldistatud kujul, mis ei võimalda isikute tuvastamist.

Andmete analüüsimiseks kasutatakse ühistöökeskkonda SharePoint. Microsoft 365 teenuste (sh SharePoint) andmed paiknevad Euroopa Liidu/EFTA andmekeskustes. Entra ID on Microsofti globaalse töökindlusega identiteediteenus, kuid Euroopa tenant’ide identiteediandmete töötlemine on seotud Euroopa piirkonnaga vastavalt

¹¹ Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Kui kasutatava keskkonna server ei asu piisava andmekaitsetasemega riigis, saab isikuandmete edastamine toimuda isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>. Kui kasutatava keskkonna server asub riigis, mis ei ole piisava andmekaitse tasemega, tuleb täita ka taotluse punkt 12. Edastamine tähendab ka isikuandmete hoidmist serveris.

teenusetingimustele. SharePoint tagab turvalisuse läbi detailse juurdepääsu kontrolli (ainul saidile lisatud kasutajad) ja läbi kaheastmeline autentimise. Samuti võimaldab keskkond jälgida dokumentide versioonihaldust ja muudatusi, st on näha kes ja millal dokumente avas/muutis.

2. Varasemalt riiklike statistikatööde raames kogutud andmete analüüsimine

Nii EUROMODi, ESU, ETU kui KOU andmestikud on juba varasemalt Statistikaameti poolt kokku riikliku statistikatööde programmi raames pandud ning pseudonümiseeritud (võti on ainult Statistikaametil). Andmestikud koosnevad nii Eesti elanikelt küsitlusega kogutud andmetest kui registriandmetest (vt andmestike täpsemad kirjeldused punkt 10.1).

Seega erinevatest allikatest andmete sidumise protsessiga selle projekti raames kokku ei puututa. EUROMODi andmestik on koostatud kasutades andmeid erinevatest registritest (haldajaks Statistikaamet), mille kirjeldus on esitatud punktis 9.3. Registriandmed on juba Statistikaameti varasema projekti raames (EUROMODi arendamine) ühendatud üheks andmestikuks, mis sobib EUROMODi mudelis sisendandmestikuna kasutamiseks. Andmetega kokku puutuvate inimeste arv on seetõttu minimaalne.

EUROMODi, ESU, ETU, KOU pseudonümiseeritud andmestikud tehakse kättesaadavaks volitatud töötlejale (Tartu Ülikool, Praxis) turvalisel viisil RDP-keskkonnas üle VPN-i (Statistikaameti teadlaste keskkonnas). Nende andmete liikumise protsess on järgmine:

- Uuringu vastutav läbiviija ehk Tartu Ülikool teeb andmete päringu taotluse Statistikaametile.
- Statistikaamet lisab pseudonümiseeritud andmestikud Tartu Ülikoolile, Praxisele analüüsiks kasutatavasse kausta Statistikaameti analüüsi keskkonnas.
- Andmeid analüüsitakse Statistikaameti turvalises teadlaste töökeskkonnas.
- Statistikaameti teadlaste keskkonda sisselogimiseks kasutatakse kaheastmelist autentimist, mis tagab selle, et andmetele pääseb ligi vaid konkreetne isik, kellele on luba antud (ID-kaardiga + kasutaja ja parool). Mikroandmed üheski uuringuprojekti etapis Statistikaameti teadlaste keskkonnast välja ei liigu. Andmetele on teadlaste keskkonnas tehtud uuringu kaust, millele pääseb ligi vaid uurimistööga seotud isik.
- Analüüsi tulemid (tabelid, joonised jms) läbivad enne konfidentsiaalsuse kontrolli, mille teeb Statistikaameti töötaja. Seega väljastatakse Statistikaameti teadlaste keskkonnast analüüsi tulemusena valminud tulemid (tabelid ja joonised) alles pärast Statistikaameti töötaja üle kontrollimist (tabelid on kõrge agregeerituse tasemega ning ei sisalda konfidentsiaalseid andmeid).

Lõpparuandes esitatakse tulemused statistiliselt üldistatul kujul, tagades, et isikuandmed ei ole tuvastatavada. Kolmanda uurimis- ja arendusülesande tulemina valmivat laste heaolu testmudeli tulemit ei tehta avalikult kättesaadavaks, avaldatakse vaid näitajate ja indikaatorite kirjeldused ning sõltuvalt tulemustest osaliselt Eestile või mõnele piirkonnale omaseid tulemusi, mis on vaid statistilised üldistused ja näited võimalikest tulemustest.

Vastutav töötaja ja volitatud töötlejad on sõlminud põhilepingu lisana andmetöötluse lepingu. Andmete liikumine Tartu Ülikooli ja partnerasutuste vahel fikseeritakse kirjaliku taasesitamist võimaldaval kujul (kõigi osapoolt poolt allkirjastatud protokoll).

9. Loetlege isikute kategooriad, kelle andmeid töödeldakse ning valimi suurus.

Inimeste rühmad, keda uurida kavatakse ning kui palju neid on.

1. Andmekogumine lastelt (“Heaolu Eesti laste käsitlustes”)

Valimi moodustavad Eestis elavad lapsed (vanuses 3-7; 10-17). Valim on moodustatud sihipäraselt tuginedes teooriale ja olemasolevate andmete kaardistusele ning hõlmates laste rühmi, kes tavapäraselt võivad jääda uuringutest ja andmekogumistest kõrvale või kes võivad andmete esituse käigus jääda nähtamatuks (sh suuremas riskis elavad lapsed). Maksimaalne erinevatel kohtumistel (grupiintervjuudes) osalevate laste arv saab olla kokku kuni 80. Täpsem sihtgruppide ja valimi kirjeldus on esitatud läbiviimise kavandis (lisa 2).

2. Varasemalt riiklike statistikatööde raames kogutud andmete analüüsimine

- a. EUROMODi kasutamisel ja indikaatorite ja seoste (sh elukaare ülese heaolu kontseptsiooniga)

analüüsimisel nii lastega kui lasteta leibkondade seas on uuringuprojektis selle osa sihtrühmaks terve Eesti elanikkond, valim suurusega 1,3 miljonit.

- b. ESU valimi suuruseks on 8200 leibkonda. ESU üldkogumisse kuuluvad kõik Eestis elavad tavaleibkonnad, kelle põhielukoht on Eestis, ja nende liikmed, kes ei viibi institutsioonis (laste- või hooldekodu, klooster, vangla jms). ESU uuringu valim saadakse süstemaatilise juhusliku kihtvalikuga. Uuringuprojektis analüüsitakse lapse heaolu indikaatorite väljatöötamiseks, seoste leidmiseks nii lastega kui lasteta leibkondi.
- c. ETU valimi suuruseks on 3000 leibkonda. Statistiline üldkogum: Eestis alaliselt elavad 15–74-aastased elanikud. Aluseks on Rahva ja eluruumide loenduse (2011) ning rahvastikuregistri alusel loodud loend Eesti 15–74-aastastest alalistest elanikest. Väljavõtuviis on stratifitseeritud lihtne juhuslik valik elukoha piirkonna järgi. Uuringuprojektis analüüsitakse lapse heaolu indikaatorite väljatöötamiseks, seoste leidmiseks (sh elukaare ülese heaolu kontseptsiooniga) nii lastega kui lasteta leibkondi.
- d. KOU Objektide arv valimis on 2500 isikut kvartalis. Statistiline üldkogum: Eestis alaliselt elavad vähemalt 15-aastased, v.a institutsioonides (lastekodud, hooldekodud, kloostrid jms) elavad isikud. Valimi aluseks Rahva ja eluruumide loenduse (2011) ja rahvastikuregistri alusel loodud Eesti alaliste elanike loend (vähemalt 15-aastased). Uuringuprojektis analüüsitakse lapse heaolu indikaatorite väljatöötamiseks, seoste leidmiseks (sh elukaare ülese heaolu kontseptsiooniga) nii lastega kui lasteta leibkondi.

9.1. Tooge välja periood, mille kohta isikuandmete päring tehakse.

A) Andmekogumine lastelt “Heaolu Eesti laste käsitlustes”:

valimi aluseks 2026. aasta andmed (vt osa 7 ja 8; ning lisa 2) ning andmeid plaanitakse koguda 2026. aasta I-II kvartalis või lähtuvalt taotlusele vastuse saabumisest kuni 3 kuu jooksul.

B) Varasemalt riiklike statistikatööde raames kogutud andmete analüüsimine:

- a. EUROMOD sisendandmestik on perioodi 1.01.2022–31.12.2022; 1.01.2023–31.12.2023; 1.01.2024–01.01.2024 kohta (vt lisa 7). Uuringuprojektis analüüsitakse nimetatud aastate andmestikke eraldi st neid ei ühendata üheks tervikandmestikuks.
- b. Statistikaameti ESU andmed on aastate 2020–2025 (uuringuaastad, kuivõrd uuringut viiakse läbi tagasiulatuvalt, siis sissetulekuaastad on 2019–2024) kohta.
- c. Statistikaameti ETU andmed on aastate 2019–2025 kohta.
- d. Statistikaameti KOU andmed 2017., 2019. ja 2023. aastate kohta.

9.2. Loetlege töödeldavate isikuandmete koosseis.

Tuua detailselt välja, milliseid isikuandmeid töödeldakse (nt ees- ja perenimi, isikukood, e-posti aadress jne) ning põhjendus, miks just neid andmeid on uuringu eesmärgi täitmiseks vaja. Vajadusel esitada taotluse lisana (nt tabelina).

A) Andmekogumine lastelt “Heaolu Eesti laste käsitlustes”:

Nõusolekulehe vormidel: ees- ja perekonnanimi, isikukood (digiallkirjastamisel), e-posti aadress. Nõusolekulehel olevate isikuandmete töötlemine on vajalik, et täita andmekogumises osalemise eeltingimused (vt lisa 3. ja 4: lapsevanema/ eestkostja ja lapse nõusolek).

Kohtumiste ehk grüpiintervjuude helisalvestised (laste mõtted ja arvamused isiku häälega), mis transkribeeritakse pseudonüümituna ja seejärel helifail kustutatakse.

Loovtööd, mis lapsed teevad kohtumisel ja mis samuti pseudonüümitakse analüüsimiseks.

Uurija märkmed kohtumise ehk grüpiintervjuu kohta, mis tehakse üldisena või kui on vajadus isikuga seonduvate märkmete järgi, siis need tehakse kohe pseudonüümituna või pseudonüümitakse koheselt peale toimumist. Märkmed võivad sisaldada nt infot reaktsioonide või emotsioonide kohta, mis omavad kaalu intervjuu või loovtöö mõistmisel ja analüüsimisel.

B) Varasemalt riiklike statistikatööde raames kogutud andmete analüüsimine:

Uuringuprojektis kasutatava Statistikaameti EUROMOD-i maksude ja toetuste mikrosuimulatsiooni mudeli andmepäringu koosseis 01.01.2022–31.12.2022; 01.01.2023–31.12.2023; 1.01.2024–31.12.2024 perioodi kohta on esitatud lisa 4. EUROMODi andmed on juba Statistikaameti poolt pseudonüümiseeritud.

Uuringuprojektis kasutatavate ESU, ETU, KOU andmetepäringu koosseis on esitatud vastavalt lisades 5–7; metaandmed, uuringu metoodika jm on avaldatud Statistikaameti lehel. Uuringute andmed on juba Statistikaameti

poolt pseudonümiseeritud.

9.3. Loetlege isikuandmete allikad.

Nimetage konkreetsed isikuandmete allikad (nt registrid, küsitluslehed jne), kust isikuandmeid saadakse.

A. Andmekogumine lastelt (“Heaolu Eesti laste käsitlustes”):

1. Otseseid isikuandmeid sisaldavad lapsevanemate ja laste nõusolekulehed laste osalemiseks uuringus.
2. Intervjuude salvestused - kustutatakse kohe peale transkribeerimist, transkriptsioonis kasutatakse ainult lapse pseudonüüme (lapse vanus, sugu, sihtgrupp lisa 2 tabel 2 alusel).
3. Intervjuude märkmed - kohe peale pseudonüümitakse (lapse vanus, sugu, sihtgrupp lisa 2 tabel 2 alusel) või on tehtud vaid üldistatud kujul.
4. Lastel loovtööd – kui loovtöödel esineb isiku tuvastamist võimaldavat informatsiooni, siis see eemaldatakse koostamise ehk grupiintervjuu järgselt enne tööde skaneerimist, tööde autorlus pseudonüümitakse (lapse vanus, sugu, sihtgrupp lisa 2 tabel 2 alusel) skaneerimisel, paberandjal tööd hävitatakse hiljemalt 3 kuud pärast intervjuude läbiviimist (olenevalt tegevuste algusajast orineteeruva 2026. a II kv lõpuks).

B. Varasemalt riiklike statistikatööde raames kogutud andmete analüüsimine:

1. EUROMODi maksude ja toetuste mudeli sisendandmestik on koostatud kasutades andmeid järgnevatest registritest:
 - Statistikaametis hoitavad Maksu- ja Tolliameti andmed (töötamise register, maksukohuslaste register);
 - Statistikaametis hoitavad Sotsiaalkindlustusameti andmed (sotsiaalkaitse infosüsteemi andmed, sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister);
 - Statistikaametis hoitavad Eesti Töötukassa andmed (töövõime hindamise ja töövõimetoetuse andmekogu, töötuna ja töötajana arvel olevate isikute ning tööturuteenuste osutamise register, töötuskindlustuse andmekogu);
 - Statistikaametis hoitavad Haridus- ja Teadusministeeriumi andmed (Eesti hariduse infosüsteemi andmed);
 - Statistikaametis hoitavad Siseministeeriumi andmed (Eesti rahvastikuregister);
 - Statistikaametis hoitavad Tervisekassa andmed (Tervisekassa andmekogu);
 - Statistikaametis hoitavad Justiitsministeeriumi andmed (kinnistusraamat, E-Toimiku süsteemi andmed, äriregister);
 - Statistikaametis hoitavad Maa-ameti andmed (Aadressiandmete süsteem).
2. Statistikaameti ESU, ETU ja KOU [küsimustike](#) ja metoodika kirjeldus on avaldatud Statistikaameti lehel:
 - <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/40003#18-Statistiline-tootlemine-17>
 - <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/40013>
 - <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/40422>

9.4. Kas andmeandjatega (andmekogu vastutava töötajaga) on konsulteeritud ning nad on valmis väljastama uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikud andmed?

Andmeandjatega (Statistikaamet) on konsulteeritud ning nad on valmis uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikke andmeid väljastama. Lastel ja lastevanematega ei kontakteeruta enne vastava laotaotluse positiivset vastust.

10. Kas kogutud andmed pseudonümiseeritakse või anonümiseeritakse? Mis etapis seda tehakse? Kes viib läbi pseudonümiseerimise või anonümiseerimise (vastutav töötaja, volitatud töötaja, andmeandja vms)?

Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis selgitada, miks seda ei tehta.

A. Andmekogumine lastelt (“Heaolu Eesti laste käsitlustes”):

Intervjuude märkmed ja loovtööd pseudonüümitakse vahetult kogumisel või selle järgselt volitatud töötaja poolt. Pseudokood luuakse vastutava uurija poolt (Kristi Asser), kes viib läbi ka andmekogumise ja lähtub koodi loomisel Lisas 2 toodud kirjeldusest (kood sisaldab: lapse sugu, vanust ja sihtgrupi tunnust). Pseudonüümid on vajalikud suuliste vastuste ja loovtööde seostamiseks hilisemas analüüsis. Intervjuusid salvestatakse ainult nõusoleku alusel, salvestused transkribeeritakse ja salvestused kustutatakse esimesel võimalusel volitatud töötaja poolt. Transkriptsioonides kasutatakse pseudonüüme ja eemaldatakse neist isikule viitav info kui see esineb. Isikuandmeid sisaldavad lapsevanema ja lapse nõusolekulehed, neid ei seostata lapselt kogutud andmetega (ega pseudonüümidega) ja need hävitatakse volitatud töötaja poolt hiljemalt 3 kuud pärast intervjuude läbiviimist

(olenevalt tegevuste algusajast orineteeruvalt 2026. a II kv lõpus). Nõusolekulehti, intervjuude salvestusi, originaal loovtöid ehk kogutavaid isikuga seostatavaid andmeid, mis ei ole pseudonüümitud - neid ei edastata vastutavale töötajale ega kolmandatele isikutele ja need hävitatakse.

B. Varasemalt riiklike statistikatööde raames kogutud andmete analüüsimine:

EUROMODi sisendandmed, Eesti sotsiaaluuringu, Eesti tööjõu-uuringu ja Kultuuris osalemise uuringu andmed on juba pseudonümiseeritud. Pseudonümiseerimise on läbi viinud Statistikaamet ja pseudonümiseerimise võtit uuringu läbiviijatele kättesaadavaks ei tehta. Pseudonüümitud andmed on endiselt isikuandmed ning nende töötlemisel järgitakse IKÜM art 5, art 25, art 32 ja art 89 nõudeid.

10.1. Loetlege pseudonümiseeritud andmete koosseis.

A. Andmekogumise “Heaolu Eesti laste käsitluses” käigus kogutavate ja pseudonüümitud andmete koosseis: (1) üldandmed: lapse vanus, lapse sugu, emakeel, sihtrühm; (2) laste individuaalsed loovtööd - fotod loovtöödest; (3) laste arvamused, mis teeb laste elu heaks ning laste ettepanekud laste heaolu tõstmiseks (vt ka lisa 2 Heaolu Eesti laste käsitluses läbiviimise kavand). Kuivõrd uuringus loodud pseudokoodi ei ole tagasi võimalik isikuandmetega kokku viia (nõusolekulehed hävitatakse, tagasipööratavat võtit ei looda), siis otse lapse isikule viide kaotatakse tegelikult juba kogutavate andmete analüüsimiseks.

B. Varasemalt riiklike statistikatööde raames kogutud andmete analüüsimisel kasutatavate andmete koosseis:

1. EUROMODi maksude- ja toetuste mikrosimulatsioonimudeli pseudonümiseeritud andmete koosseis, mida uuringus kasutatakse on toodud lisas 5 EUROMOD andmepäringu kirjeldus.
2. Eesti Sotsiaaluuringu (ESU) andmed on Statistikaameti lehel kirjeldatud: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/40003#18-Statistiline-tootlemine-17> Uuringus kasutatava ESU andmepäringu pseudonümiseeritud andmete koosseis on esitatud lisas 6.
3. Eesti Tööjõu-uuringu (ETU) andmed on Statistikaameti lehel kirjeldatud: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/40701#18-Statistiline-tootlemine-17> Uuringus kasutatava ESU andmepäringu pseudonümiseeritud andmete koosseis on esitatud lisas 7.
4. Kultuuris osalemise uuringu (KOU) andmed on Statistikaameti lehel kirjeldatud: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/40422#18-Statistiline-tootlemine-17> Uuringus kasutatava KOU andmepäringu pseudonümiseeritud andmete koosseis on esitatud lisas 8.

10.2. Kirjeldage pseudonümiseerimise protsessi ja vahendeid.

Kui kasutatakse koodivõtit, siis tuua välja, kes koodivõtit säilitab ja kui kaua säilitab.

1. Andmekogumine lastelt (“Heaolu Eesti laste käsitlustes”):

Intervjuude märkmed ja loovtööd pseudonüümitakse vahetult kogumisel või kogumise järgselt. Salvestused transkribeeritakse esimesel võimalusel peale andmekogumist kasutades samu pseudonüüme ja kui intervjuude sees sisaldub isikule viiteid, siis need eemaldatakse. Pseudonüüm sisaldab andmeid lapse vanuse, soo, emakeele ja sihtgrupi osas (vt lisa 2 tabel 2). Pseudonüümid on vajalikud suuliste vastuste ja loovtööde seostamiseks hilisemas analüüsis. Loovtööde puhul kontrollitakse lisaks otsest või kaudset tuvastamist võimaldava info olemasolu ja vajadusel eemaldatakse / kustutakse see.

2. Varasemalt riiklike statistikatööde raames kogutud andmete analüüsimine:

EUROMODi sisendandmed, ESU, ETU ja KOU andmed on juba pseudonümiseeritud. Pseudonümiseerimise on läbi viinud Statistikaamet ja pseudonümiseerimise võtit uuringu läbiviijale kättesaadavaks ei tehta.

10.3. Tooge välja pseudonümiseeritud andmete säilitamise aeg ja põhjendus.

Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis tuua välja andmete kustutamise tähtaeg.

Vähemalt kvartali ja aasta täpsusega.

Sotsiaalministeeriumi ning Tartu Ülikooli, Tervise Arengu Instituudi ja Sihtasutus Mõttekoda Praxisega sõlminud töövõtulepingu nr 1.1-5/2732-1 (Lisa 1) punkt 2.1 alusel kohustub töövõtja (volitatud töötaja) lõpparuande ja muud uurimis- ja arendusülesannete raames valminud tulemid esitama kuni 12 kuud pärast lepingu sõlmimist Telljale (s.o hiljemalt 13.11.2026) sh käesoleva uuringu raames kogutud ja pseudonüümitud andmed võimalikus ulatuses. Seoses vajadusega täiendavaks kvaliteedikontrolliks ja vajadusest andmeid täiendavalt kasutada teadustöös, milleks annab aluse eelviidatud osapoolte vahel sõlmitud töövõtulepingu punkt 4.5. (töö tulemusi on õigus kasutada teaduslikel eesmärkidel ning teaduslikes publikatsioonides, uurimistöodes, ettekannetes ja ülikooli läbiviidavas õppetöös) säilitab volitatud töötaja uuringus lastelt kogutud pseudonüümitud (sh isikuga tagasi ulatavalt mitte kokku

viidavaid) andmeid tähtajatult või kui AKI ei näe seda põhjendatuna, siis vähemalt 2032. aasta lõpuni nagu töövõtjal see kohustus minimaalselt on. See puudutab ainult “Heaolu Eesti laste käsitluses” käigus teostatud andmekogumisest pseudonüümitud andmete osa.

Projekt on osa Sotsiaalministeeriumi tegevusest „Valdkondade ülese laste heaolu indikaatorite väljatöötamine Eestis 2025–2027“, mille järgnevad tegevused toetuvad käesoleva projekti tulemustele. Seega on vajalik projekti andmete säilitamine võimalikus ulatuses Sotsiaalministeeriumi poolt kuni eeltoodud tegevuste lõpuni ja lisaks viis aastat tulenevalt rahastaja tingimustest ([Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused](#)¹²).

Uuringuprojekti kirjeldus vastab teadus- ja arendustegevuse erandi tunnustele, sh üheks teadus- ja arendustegevuse erandi tunnuseks on ülekantavus ja/või korratavus, mille saavutamiseks on oluline avalikustada uuringu tulemusi lisaks meedia jm artiklitele ka teaduspublikatsioonina, et leida teadmiste uusi rakendusalasid. Võttes arvesse vajadust andmeid täiendavalt kasutada teadustöös ning lähtudes ka rahastaja tingimustest, taotleb Sotsiaalministeerium uuringus lastelt kogutud pseudonüümitud sh isikuga tagasi ulatavalt mitte kokku viidavate andmete säilitamist tähtajatult või kui AKI ei näe seda põhjendatuna, siis vähemalt 2032. aasta lõpuni. See puudutab “Heaolu Eesti laste käsitluses” käigus teostatud andmekogumisest pseudonüümitud andmete osa, need andmed pole isikuga tagasi ulatavalt kokku viidavad ja samas on väärtuslikud ka aja möödudes kui laste heaolu oma ajas kirjeldavad ja seega ka võrreldavad tuleviku laste nägemusega.

Andmekogumisel „Heaolu Eesti laste käsitluses“ kogutud mitte pseudonüümitud andmed aga kõik hävitatakse (nõusolekulehed, originaal loovtööd, salvestised) osaliselt koheselt kuid kõik on hävitatud hiljemalt 3 kuud pärast intervjuude läbiviimist (orienteeruvalt 2026. a II kv lõpus), täpsemalt taotluse punktis 8.

EUROMODi, ESU, ETU ja Kultuuris osalemise uuringu andmete kasutamiseks lõpeb volitatud töötlejal (Tartu Ülikool) ligipääs Statistikaameti keskkonnale vastavalt lepingule, milles on arvestatud võimaliku vajadusega kvaliteedikontrolliks ja täiendavaks teadustööks. Statistikaameti keskkonnas andmete säilitamise kord on reguleeritud vastavalt Statistikaameti konfidentsiaalsete andmete teaduslikel eesmärkidel kasutamise korrale. Volitatud töötlejal on ligipääs Statistikaameti keskkonnale kuni kuus kuud pärast projekti lõppu ehk kuni 2027. aasta I kvartali lõpuni ja uuringu käigus loodud analüüsikaustu säilitatakse sarnaselt kuni 2027. aasta I kvartali lõpuni.

Samas on oluline mainida, et töös kasutatava EUROMODi sisendandmestiku, ESU, ETU ja KOU andmete säilitamine ei sõltu antud uuringust, kuna sisendandmestik on loodud teise projekti raames (osana riiklikust statistikatööst). Seega nende säilitamise kuupäev puudutab seega vaid praeguse uuringuprojekti raames loodud analüüsitabeleid ja muid kokkuvõtvaid andmeid.

11. Kas andmesubjekti teavitatakse isikuandmete töötlemisest? <i>Jah/ei</i>	Jah, andmesubjekte teavitatakse isikuandmete töötlemisest uurimuse osas 1. <i>Andmekogumine lastelt (“Heaolu Eesti laste käsitluses”)</i> . 2. uurimuse osas, <i>varasemalt riiklike statistikatööde raames kogutud andmete analüüsimine</i> - ei, andmete analüüsimine toimub pseudonüümitud andmetega ja võimalik on kaudne teavitamine. (taotluse punktis 5 on toodud uurimuse osad 1. ja 2. täpsemalt).
11.1. Kui vastasite ei, siis palun põhjendage ¹³	Uuringuandmestike korral (2. osa) ei ole andmesubjektide isikuline teavitamine võimalik: <ol style="list-style-type: none">1. käesolev uuring on avalikes huvides tehtav teadusuuring;2. andmete töötlemine ei kahjusta andmesubjekti huve, sest väljund on teaduslik üldistus;3. loa küsimine poleks võimalik, kuna andmed on

¹² § 10 lg 1 p 14, mille kohaselt toetuse saaja ja partner on kohustatud säilitama toetuse saamise aluseks olevad dokumendid ja muud tõendid ÜSS2021_2027 §-s 18 nõutud aja jooksul.

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus § 18. Dokumentide säilitamine; (1) Toetuse andmise ja kasutamisega seotud dokumente ning muid tõendeid säilitatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 82 lõikele 1

¹³ Isikuandmete töötlemisest teavitamise kohustus tuleneb IKÜM-st, teavitamata jätmine on põhjendatud väga erandlikel juhtudel.

	<p>pseudonümiseeritud.</p> <p>Eelnevat arvesse võttes teavitatakse uuringuandmete andmesubjekte isikuandmete töötlemisest üldiselt (vt punkt 11.2, alapunkt 2).</p>
<p>11.2. Kui vastasite jah, siis kirjeldage, kuidas teavitatakse.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nõusolekuvorm (lisa 3 ja lisa 4) edastatakse lapsevanemate ja lasteni läbi asutuse töötajate, kes toetavad laste ja vanemate/eestkostjate teadliku otsuse tegemist. Vajadusel korraldatakse koostöös asutusega selgitavad kohtumised, kus uurija tutvustab uuringu eesmärki ja laste kaasamise tähtsust. Osalemine on vabatahtlik ja katkestatav igal hetkel (kuni intervjuude lõpuni), nõusolekut on võimalik tagasi võtta ka hiljem kuni 3 kuud ja juhul kui seos isikuga on võimalik tuvastada (vt lisa 2). 2. Kuivõrd uuringuandmetike näol töödeldakse suure hulga inimeste andmeid, siis teavitatakse isikuid uuringuga seotud isikuandmete töötlemisest Sotsiaalministeeriumi kodulehel rubriigis Käimasolevad uuringud Sotsiaalministeerium. Veebilehel tuuakse välja uuringu eesmärgid ja muu vajalik teave (andmekaitsetingimused; isikuandmete töötlemine on seaduslik, õiglane ja läbipaistev; töötlemisel lähtutakse eesmärgipärasuse ja minimaalsuse printsiipidest; rakendatakse turvameetmeid, mis kaitsevad isikuandmeid ebaseadusliku juurdepääsu ja juhusliku kaotamise ning hävimise eest).
<p>11.3. Kust on leitavad andmekaitsetingimused¹⁴?</p>	<p>Viide andmekaitsetingimustele Sotsiaalministeeriumi veebilehel: Isikuandmete töötlemine Sotsiaalministeerium ja intervjuudes osalemise nõusolekulehel.</p>

<p>12. Kas isikuandmeid edastatakse kolmandatesse riikidesse¹⁵ <i>Jah/ei. Kui vastate küsimusele jah, siis täita ka järgnevad lahtrid.</i></p>	<p>Ei</p>
<p>12.1. Loetlege riigid, kuhu isikuandmeid edastatakse.</p>	<p>-</p>
<p>12.2. Milliseid lisakaitsemeetmeid kasutatakse?</p>	<p>-</p>

Kinnitan, et taotluses esitatud andmed vastavad tegelikkusele.

¹⁴ IKÜM-i kohaselt tuleb andmesubjektile esitada isikuandmete töötlemise kohta teave ehk nn andmekaitsetingimused, mis peavad vastama IKÜM art 12 – 14 sätestatule.

¹⁵ Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Isikuandmete nn kolmandatesse riikidesse edastamine toimub IKÜM artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>.

Taotluse lisad¹⁷:

Lisa 1: SOM ja Tartu Ülikooli leping lisadega	
Lisa 2: Heaolu Eesti laste käsitles läbiviimise kavand	
Lisa 3: Informeeritud nõusolekuvorm lapsevanemale	
Lisa 4: Informeeritud nõusolekuvorm lapsele	
Lisa 5: EUROMOD andmepäringu kirjeldus	
Lisa 6: ESU andmepäringu kirjeldus	
Lisa 7: ETU andmepäringu kirjeldus	
Lisa 8: KOU andmepäringu kirjeldus	

¹⁶ Taotluse saab allkirjastada vaid isik, kellel on vastava asutuse/ettevõtte esindusõigus või teda on volitatud taotlust esitama. Kui allkirjastaja on volitatud taotlust esitama, siis esitada volitust tõendav dokument (volikiri, leping vms).

¹⁷ Kui nimetatud lisasid ei ole, siis palume need kustutada.